

Cepljenje je varen in učinkovit način
zaščite vašega otroka
pred nekaterimi resnimi nalezljivimi boleznimi.

S cepljenjem svojega otroka preprečite širjenje teh bolezni in
zaščitite tudi otroke, ki zaradi zdravstvenih razlogov
ne morejo biti cepljeni.

CEPLJENJE otrok

Kazalo

I. POGOSTA VPRAŠANJA O CEPLJENJU

- 1 Kako delujejo cepiva?
- 1 Zakaj so otroci cepljeni in zakaj tako zgodaj?
- 2 Kako cepimo otroke?
- 2 Zakaj so otroci cepljeni proti več nalezljivim boleznim hkrati?
- 3 Koliko odmerkov je potrebnih za zaščito?
- 3 Ali je cepljenje potrebno začeti znova, če zamudimo naslednji odmerek?
- 4 Zakaj je potrebno cepljenje proti boleznim, ki se pri nas ne pojavljajo več?
- 4 Kaj pa cepljenje prezgodaj rojenih otrok?
- 5 Kako vemo, da so cepiva varna?
- 5 Ali bo imel otrok po cepljenju neželene učinke?
- 6 Ali je otrok lahko cepljen kljub nekaterim alergijskim boleznim?
- 6 Ali se pri otroku lahko pojavi alergija na cepiva?
- 7 Kateri so razlogi, zaradi katerih otrok ne sme biti cepljen?
- 8 Kdaj je otrok kljub bolezni lahko cepljen?
- 9 Na kaj je treba pediatra opozoriti pred cepljenjem?

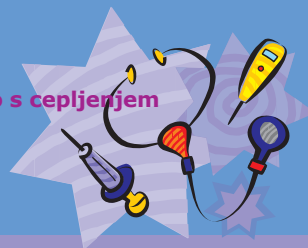
II. OPISI BOLEZNI, KI JIH PREPREČUJEMO S CEPLJENJEM

10 Bolezni, ki jih preprečujemo z rednim programom cepljenja otrok

- 11 Davica
- 11 Tetanus
- 11 Oslovski kašelj
- 11 Otroška paraliza
- 12 Okužbe, povzročene z bakterijo hemofilus influence tipa b
- 12 Pnevmonokne okužbe
- 13 Ošpice
- 13 Rdečke
- 13 Mumps
- 14 Hepatitis B
- 14 Humani papilomavirusi
- 14 Klopni meningoencefalitis
- 14 Gripa

15 Ostale bolezni, ki jih preprečujemo s cepljenjem

- 16 Meningokokni meningitis
- 16 Norice
- 17 Rotavirusne okužbe
- 17 Tuberkuloza

III. KOLEDAR CEPLJENJA OTROK

POGOSTA VPRAŠANJA O CEPLJENJU

Kako delujejo cepiva?

Cepljenje je postopek, s katerim izzovemo imunost tako, da v telo vnesemo oslajbljene ali uničene bakterije, viruse ali njihove sestavine, ki jih imenujemo cepiva. **Cepiva ne morejo povzročiti bolezni, ampak le spodbudijo imunski sistem, da izdelava zaščitna protitelesa proti povzročitelju nalezljive bolezni.** Če pride otrok v stik s povzročiteljem te bolezni, ga protitelesa prepoznajo in otroka zaščitijo pred boleznijo.

Zakaj so otroci cepljeni in zakaj tako zgodaj?

Otroke cepimo zato, da jih zaščitimo pred nekaterimi nevarnimi boleznimi, tudi takimi, za katere ni ustreznih načinov zdravljenja ali pa zdravljenje z antibiotiki zaradi odpornosti bakterij ni več tako uspešno kot nekoč.

Nekatere nalezljive bolezni, ki jih preprečujemo s cepljenjem, še posebej ogrožajo dojenčke in majhne otroke, zato je zelo pomembno, da jih čim prej zaščitimo. Otroci namreč do 3. meseca starosti izgubijo večino zaščite, ki so jo prejeli od matere.

S cepljenjem želimo zaščititi najmlajše otroke, pri katerih obstaja večje tveganje za težji potek z zapleti pri nekaterih boleznih, ki jih preprečujemo s cepljenjem. Pomembno je, da je cepljenje opravljeno pred vstopom v kolektivno varstvo.

Kako cepimo otroke?

Otroke cepimo tako, da cepivo vbrizgamo pod kožo ali v mišico, nekatera pa nakapamo v usta.

Otroke mlajše od dveh let običajno cepimo v mišico na sprednji strani stegna, otroke starejše od dveh let pa v mišico zgornjega dela nadlahti.

Zakaj so otroci cepljeni proti več nalezljivim boleznim hkrati?

Cepljenje proti več nalezljivim boleznim hkrati s t.i. kombiniranimi cepivi zmanjša pogostost obiskov pri zdravniku in število potrebnih vbodov ter je hkrati varno in učinkovito.

Pri nas so otroci najprej cepljeni s kombiniranim 6-valentnim cepivom, ki ščiti pred davico, tetanusom, oslovskim kašljem, otroško paralizo, okužbami s hemofilusom influence tipa b in hepatitisom B, istočasno pa prejmejo še cepivo proti pnevmokoknim okužbam.

Kasneje so otroci cepljeni še s kombiniranim 3-valentnim cepivom, ki ščiti pred ošpicami, mumpsom in rdečkami.

Koliko odmerkov je potrebnih za zaščito?

Za zaščito so potrebni trije odmerki kombiniranega 6-valentnega cepiva proti davici, tetanusu, oslovskemu kašlju, otroški paralizi, okužbam s hemofilusom infulence tipa b in hepatitisu B, za dolgotrajno zaščito pa so kasneje nujni še poživitveni odmerki proti tetanusu, davici in oslovskemu kašlju.

Za zaščito pred pnevmokoknimi okužbami so pri dojenčkih potrebni trije odmerki cepiva.

Za zaščito pred ošpicami, mumpsom in rdečkami sta potrebna dva odmerka kombiniranega 3-valentnega cepiva.

Za zaščito pred klopnim meningoencefalitisom so potrebni trije odmerki cepiva, kasneje pa še poživitveni odmerki.

Za zaščito pred okužbami s humanimi papilomavirusi sta za mlajše od 15 let potrebna dva odmerka cepiva, za stare 15 let in več pa trije odmerki cepiva.

Za zaščito pred gripo sta potrebna 1 ali 2 odmerka pred sezono gripe.

Ali je cepljenje potrebno začeti znova, če zamudimo naslednji odmerek?

Najbolje je, da otrok prejme vse odmerke ob priporočenem času, ki je za vsak odmerek cepiva optimalno določen na podlagi raziskav.

Izjemoma lahko zdravnik priporočene razmike med odmerki tudi podaljša. V primeru podaljšanja razmika med odmerki, osnovnega cepljenja ni potrebno pričenjati znova, prav tako niso potrebni dodatni odmerki. Cepljenje se v takih primerih nadaljuje po običajni shemi.

Zakaj je potrebno cepljenje proti boleznim, ki se pri nas ne pojavljajo več?

Pri nas že dolgo nismo imeli otroške paralize in davice. Tudi ošpice, rdečke in mumps se redko pojavljajo, v sosednjih državah pa so nekatere od teh bolezni še vedno zelo pogoste. Z množičnimi potovanji se tveganje za vnos nalezljivih bolezni povečuje. Bolezni se tako lahko prenesejo na ljudi, ki niso bili cepljeni.

Zaenkrat visok delež cepljenih oseb v Sloveniji zagotavlja, da se nekatere nalezljive bolezni, ki jih lahko preprečimo s cepljenjem, ne pojavljajo več ali pa se pojavljajo le posamično.

Cepljenje ne ščiti le vašega otroka, ampak tudi vašo družino in celotno skupnost, posebej pa otroke, ki zaradi zdravstvenih razlogov ne morejo biti cepljeni ali pa so premladi, da bi bili cepljeni proti določenim boleznim.

Kaj pa cepljenje prezgodaj rojenih otrok?

Prezgodaj rojeni otroci so cepljeni kot ostali otroci, v istih starostnih obdobjih.

Kako vemo, da so cepiva varna?

Preden se cepiva pričnejo uporabljati potekajo glede njihove varnosti in učinkovitosti številne raziskave. Učinkovitost in morebitne neželene učinke je potrebno spremljati tudi po tem, ko so cepiva že v uporabi. Kadar se neželeni učinki pojavijo, jih je potrebno pojasniti oz. ugotoviti morebitno vzročno povezavo s cepljenjem.

Številne raziskave kažejo, da je cepljenje kljub redkim neželenim učinkom najvarnejši način za preprečevanje nalezljivih bolezni.

Ali bo imel otrok po cepljenju neželene učinke?

Tako kot pri drugih zdravilih se tudi pri cepivih lahko pojavijo neželeni učinki, ki pa so običajno blagi in prehodni, resni neželeni učinki pa so izjemno redki.

Najpogosteje se pojavijo rdečina, oteklina, bolečina na mestu vboda ali slabo počutje in razdražljivost. Včasih se pojavi tudi povišana telesna temperatura, ki je pri majhnih otrocih sorazmerno pogosta, vendar je ponavadi blaga in prehodna.

Neželeni učinki se lahko pojavijo v prvih dneh po cepljenju, nekateri pa tudi po več tednih (npr. izpuščaj, otekle obušesne žleze po cepljenju proti ošpicam, mumpsu in rdečkam).

Če pri vašem otroku po cepljenju opazite kakršne koli spremembe, o tem obvestite izbranega pediatra.

Ali je otrok lahko cepljen kljub nekaterim alergijskim boleznim?

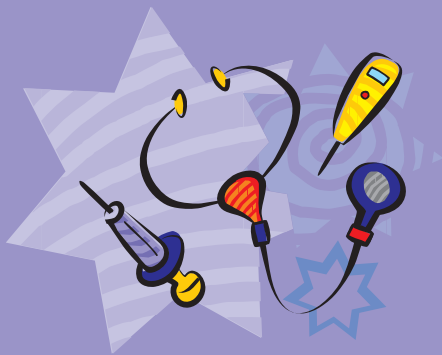
Pri atopijskih boleznih (astma, ekcem, seneni nahod in alergija na hrano), **razen pri akutnih poslabšanjih, ni razloga, da otrok ne bi bil cepljen.**

Ali se pri otroku lahko pojavi alergija na cepiva?

Po cepljenju lahko v redkih primerih pride do alergične reakcije na sestavine cepiva, ki se lahko pokaže kot izpuščaj ali srbečica po telesu. Zdravnik, ki je otroka cepil, bo ocenil resnost stanja. Običajno pojav tovrstne alergijske reakcije ni razlog za opustitev naslednjih cepljenj.

Izjemno redko imajo lahko otroci nekaj minut po cepljenju resno alergično reakcijo, ki se kaže s srbenjem kože, otekanjem v obraz, zlasti okoli oči, v ustnice, žrelo in grlo, kar lahko pripelje v dihalno stisko, lahko pa pride tudi do znižanja krvnega tlaka in motenj zavesti (anafilaktični šok). Zdravniki vedo, kako ravnati v takem primeru, tako da otroci po ustreznem zdravljenju nimajo posledic.

Kateri so razlogi, zaradi katerih otrok ne sme biti cepljen?

Otrok ne sme biti cepljen zaradi naslednjih zdravstvenih razlogov:

- * **dokumentirana resna alergična (anafilaktična) reakcija na sestavine cepiva;**
- * **resen neželen učinek po predhodnem odmerku istega cepiva;**
- * **bolezen ali zdravstveno stanje, ki je nezdržljivo s cepljenjem.**

Kdaj je otrok kljub bolezni lahko cepljen?

Nekatera stanja se pogosto napačno presodijo kot razlog za opustitev cepljenja (kontraindikacija za cepljenje) in tako niso cepljeni nekateri otroci, ki imajo zaradi osnovne bolezni večje tveganje, da bodo zboleli in da bodo bolezni, ki bi jih lahko preprečili s cepljenjem, potekale težje ali z zapleti.

Otrok je lahko cepljen v primeru lahne prehladne bolezni ali driske, zlatenice ob rojstvu, kroničnih srčnih, pljučnih, ledvičnih ali jetrnih bolezni, stabilnih nevroloških stanj, atopijskih bolezni (alergija na hrano, atopijski dermatitis, astma in alergijski rinitis), zdravljenja z antibiotiki ali nizkimi odmerki kortikosteroidov in po preboleli akutni bolezni.

Pediater presodi, ali je zaradi trenutnega stanja potrebno cepljenje odložiti in določi nov datum cepljenja.

Če pediater oceni, da obstaja zdravstveni razlog za trajno opustitev cepljenja, pošlje na Ministrstvo za zdravje vlogo z utemeljitvijo opustitve cepljenja proti določeni bolezni.

Vlogo lahko podajo tudi starši ali skrbniki otroka, če menijo, da obstajajo zdravstveni razlogi za opustitev določenega cepljenja.

Na kaj je treba pediatra opozoriti pred cepljenjem?

- * **na otrokovo slabo počutje;**
- * **resen neželen učinek po prejšnjem cepljenju;**
- * **na predhodno dokumentirano alergijsko reakcijo;**
- * **če je bil otrok v zadnjem mesecu cepljen;**
- * **če je otrok v zadnjih treh mesecih prejel imunoglobuline ali transfuzijo krvi;**
- * **če ima otrok bolezen, ki slabi imunski sistem (levkemija, rak ...) ali je obsevan oz. zdravljen z zdravili, ki slabijo imunski sistem (kortikosteroidi, kemoterapija);**
- * **če je otrok imel kontakt z zbolelim za nalezljivo boleznijo;**
- * **če otrok živi z osebo, ki ima oslabiljen imunski sistem.**

OPISI BOLEZNI, KI JIH PREPREČUJEMO S CEPLJENJEM

Bolezni, ki jih preprečujemo z rednim programom cepljenja otrok.

Osnovno cepljenje **proti davici, tetanusu, oslovskemu kašlju, otroški paralizi, okužbam s hemofilusom influence tipa b (Hib) in hepatitisu B** se opravi z dvema odmerkoma cepiva pri 3. in 5. mesecu starosti, za okrepitev in podaljšanje imunosti pa je med 11. in 18. mesecem starosti potrebno ponovno cepljenje. Proti davici, tetanusu in oslovskemu kašlju so kasneje v šoli potrebna še dodatna cepljenja (revakcinacije).

Cepljenje **proti pnevmokoknim okužbam** se opravi s tremi odmerki cepiva. Prva dva odmerka otrok prejme pri 3. in 5. mesecu starosti, tretjega pa med 11. in 18. mesecem starosti.

Osnovno cepljenje **proti ošpicam, mumpsu in rdečkam** se opravi z dvema odmerkoma cepiva. Prvega otrok prejme med 11. in 18. mesecem starosti, ponovno cepljenje pa opravi pred vstopom v osnovno šolo.

Cepljenje **proti okužbi s humanimi papilomavirusi (HPV)** se opravi z dvema odmerkoma cepiva v 6. razredu osnovne šole ter s tremi odmerki cepiva pri fantih v 1. in 3. letniku srednje šole. S tremi odmerki se cepi tudi zamudnice po 15. letu starosti.

Osnovno cepljenje **proti klopnemu meningoencefalitisu** se opravi s tremi odmerki cepiva. Za dolgotrajno zaščito so kasneje potrebni še pozitivitveni odmerki.

Cepljenje **proti gripi** se opravi z enim ali dvema odmerkoma cepiva pred sezono gripe.

Koledar cepljenja

Na zadnji strani knjižice!

10 Ko pripeljete otroka na cepljenje, imejte vedno s seboj tudi otrokovo knjižico o cepljenju.

Davica

Davica je resna bolezen, ki se običajno začne z bolečim žrelom in lahko hitro povzroči težave pri dihanju. **Bakterija lahko poškoduje srce in živčni sistem, pri težjih oblikah pa lahko povzroči celo smrt.**

V letu 1946 je bilo v Sloveniji prijavljenih 2265 bolnikov z davico, od tega jih je kar 118 umrlo. Zadnji primer davice je bil pri nas zabeležen v letu 1967.

Oslovski kašelj

Oslovski kašelj je zelo nalezljiva bolezen, ki povzroča hude napade kašlja in posledično težave pri dihanju, traja pa lahko tudi do 10 tednov. Najbolj nevaren je za otroke, mlajše od enega leta, pri katerih bolezen v zelo hudi obliki lahko povzroči težke okvare možganov ali celo smrt. Zato je za zaščito nosečnice in novorojenčka priporočljivo cepljenje proti oslovskemu kašlju čim prej po dopolnjenem 24. tednu nosečnosti. Pri starejših otrocih se bolezen pojavlja v blažji obliki.

Pred uvedbo cepljenja je v Sloveniji letno zbolelo do 7000 otrok, do 30 pa jih je zaradi oslovskega kašlja umrlo.

Tetanus

Tetanus je bolezen, ki prizadene živčni sistem, kar lahko privede do hudih mišičnih krčev. Ti lahko povzročijo težave pri dihanju in celo smrt. Bolezen povzroča bacil tetanusa, ki ga najdemo v zemlji (*posebno gnojeni*), v telo pa pride z vbodom, preko ran ali kožnih opeklin.

Tetanus se ne prenaša s človeka na človeka. Pri nas smo po dolgih letih zabeležili primer tetanusa pri necepljenem otroku.

Otroška paraliza

Otroško paralizo povzroča virus, ki napade živčni sistem in lahko povzroči trajno ohromelost mišic (paralizo). Če prizadene mišice prsnega koša ali možgane, je bolezen lahko smrtna.

Preden se je v Sloveniji v šestdesetih letih začelo rutinsko cepljenje proti otroški paralizi, je letno za to boleznijo zbolelo do 250 otrok, do 24 jih je umrlo, mnogi pa so ostali s trajno ohromelostjo. Zadnjih 9 primerov otroške paralize smo v Sloveniji zabeležili leta 1978. V Evropi je bilo že proglašeno izkoreninjenje, toda dokler otroška paraliza ne bo izkoreninjena po vsem svetu, bomo morali s cepljenjem nadaljevati.

Okužbe, povzročene z bakterijo *Haemophilus influenzae* tipa b (Hib)

Okužba s to bakterijo lahko povzroča več različnih hudih oblik bolezni, najpogosteje meningitis.

Cepivo proti okužbi s hemofilusom influence tipa b zaščiti otroka le proti meningitisu, ki ga povzroča ta bakterija, ne pa pred drugimi meningitisi. Okužbe je potrebno hitro zdraviti, sicer se lahko končajo s smrtjo.

Preden smo v Sloveniji uvedli cepljenje proti okužbi s *Haemophilus influenzae* tipa b, je letno zbolelo do 10 oseb, zabeležili pa smo tudi smrtne primere. Bolezni sedaj pri otrocih ne beležijo več.

Pnevmokokne okužbe

Povzročitelj pnevmokoknih okužb (pnevmokok) se nahaja v žrelu zdravih nosilcev, med ljudmi pa se prenaša pri tesnih stikih s kužnimi kapljicami. Pri otrocih največkrat povzroči vnetje srednjega ušesa, redkeje pljučnico, včasih pa tudi invazivne pnevmokokne okužbe (meningitis, sepsa, invazivna pljučnica), ki se lahko končajo tudi smrtno.

V Sloveniji je obolevnost za invazivnimi pnevmokoknimi okužbami najpogostejša pri otrocih starih manj kot dve leti. Najbolj izpostavljeni so otroci v jaslih in vrtcih. V številnih evropskih državah, kjer so uvedli to cepljenje, se je pogostost invazivnih pnevmokoknih okužb znatno znižala. Povzročitelj teh okužb je vse bolj odporen proti številnim antibiotikom, kar otežuje zdravljenje okužb, zato je njihovo preprečevanje s cepljenjem še toliko bolj pomembno.

Ošpice

Ošpice so zelo nalezljiva bolezen. Skoraj vsak, ki se okuži z virusom ošpic, zboli s povišano telesno temperaturo, izpuščajem in slabim počutjem. Otroci bolezen navadno prebolijo v petih do desetih dneh.

Zapletov, kot so pljučnica, vročinski krči in encefalitis (vnetje možganov), ni mogoče napovedati v naprej, vendar prizadenejo vsakega petnajstega otroka.

V zelo resnih primerih lahko ošpice povzročijo tudi smrt.

Ošpice se z obolelih hitro širijo s kašljanjem ali kihanjem. Zaradi visoke nalezljivosti je verjetnost bolezni pri necepljenem otroku, ki je bil v stiku z bolnikom, zelo velika. Bolezen pri odraslih lahko traja dlje kot pri otrocih.

Pred uvedbo cepljenja proti ošpicam je v Sloveniji letno zbolelo do 7000 otrok, nekaj jih je tudi umrlo.

Ošpice se v sosednjih državah še pogosto pojavljajo, pri nas pa beležimo večinoma vnesene primere.

Rdečke

Pri otrocih imajo rdečke običajno blag potek in lahko minejo neopaženo. Okužba z virusom rdečk povzroča kratkotrajen izpuščaj, otekle bezgavke in boleče žrelo.

Okužba nosečnice z rdečkami ima lahko hude bolezenske posledice za še nerojenega otroka. Okužba v prvih treh mesecih nosečnosti povzroča prirojene okvare vida, sluha, srca in možganov novorojenčka kar pri devetih od desetih okuženih nosečnic. Nosečnice lahko dobijo rdečke od svojih in drugih otrok.

Mumps

Okužba z virusom mumpsa lahko vodi v povišano telesno temperaturo, glavobol ter otečene obušesne in ostale žleze slinavke ter traja sedem do deset dni.

Lahko povzroči trajno izgubo sluha, meningitis (vnetje možganskih ovojnic) in encefalitis (vnetje možganov). Redkeje povzroči bolečo oteklino mod in neplodnost pri moških.

Preden je bilo v Sloveniji uvedeno cepljenje proti mumpsu, je letno za to boleznijo zbolelo do 10.000 oseb. Sedaj je pri nas ta bolezen redka, vendar se po svetu še pojavlja.

Hepatitis B

Hepatitis B je virusno obolenje jeter, za katerim lahko zbolimo ne glede na starost. Dojenčki, ki se okužijo z virusom hepatitisa B, imajo lahko le blage znake obolenja ali pa sploh nobenih. Pri dojenčkih in majhnih otrocih tudi obstaja večje tveganje, da postanejo doživljenjski nosilci virusa, za te pa obstaja 25 % verjetnost, da se jim tekom življenja razvija rak jeter ali jetrna odpoved. Virus se pri obolelem človeku nahaja v telesnih tekočinah kot sta kri in slina, zato obstaja pri otrocih, katerih matere so okužene z virusom hepatitisa B, veliko tveganje, da se v nosečnosti ali med porodom okužijo s to boleznijo.

Pri nas so takoj po porodu cepljeni novorojenčki mater, nosilk virusa hepatitisa B.

Okužba se širi tudi s spolnimi kontakti, uporabo okuženih ostrih predmetov in s souporabo pribora za injiciranje.

Humani papilomavirusi

Okužba s humanimi papilomavirusi (HPV) je spolno prenosljiva okužba, ki lahko povzroča hujše predrakave spremembe in raka materničnega vratu, ter nekatere druge rake spolovil, danke, ustnega dela žrela in genitalne bradavice pri ženskah in pri moških.

Ocenjujemo, da zaradi okužbe s HPV v Sloveniji vsako leto zbolijo za rakom več kot 150 žensk in več kot 40 moških. Poleg tega v Sloveniji vsako leto opravijo kirurške posege pri okoli 1600 ženskah zaradi predrakavih sprememb materničnega vratu.

Klopni meningoencefalitis (KME)

KME je virusna bolezen, ki povzroča vnetje možganskih ovojnic in centralnega živčnega sistema. Na človeka se virus prenese z vbodom okuženega klopa.

Zadnja leta je obolenost najvišja na Koroškem, Gorenjskem in v okolici Ljubljane. Lahko zbolijo tudi otroci, ki občasno ali stalno prebivajo na teh območjih, pa tudi če v take kraje pridejo le občasno.

Klopi živijo v gozdni podrasti, grmovju vlažnih mešanih gozdov, travi in na vrtu, njihovim vbodom pa se lahko izognemo z ustreznimi oblačili in mazili (repelenti). Poskrbeti moramo, da klope čimprej in pravilno odstranimo.

Klopni meningoencefalitis uspešno preprečimo s cepljenjem. Osnovno cepljenje sestoji iz treh odmerkov cepiva, nato so potrebni še poživitveni odmerki.

Gripa

Gripa je akutna okužba dihal, ki se zelo hitro širi, še zlasti v obliki epidemije v zimskih in spomladanskih mesecih.

Pri otrocih se kot zaplet gripe najpogosteje pojavljajo bronhitis, bakterijska pljučnica, vnetja srednjega ušesa in vročinski krči.

Cepljenje proti gripi je zelo priporočljivo za otroke z določenimi kroničnimi obolenji (kronične bolezni obtočil, dihal, sečil, nevro-mišična bolezen, nekatere maligne neoplazme, sladkorna bolezen, nekatere bolezni krvi in krvotvornih organov, bolezni, ki slabijo imunski odziv) in za otroke, ki so daljši čas zdravljeni s salicilati.

Otroci, mlajši od 9 let, ki so prvič cepljeni proti gripi, prejmejo dva odmerka cepiva v razmaku enega meseca. Otroci, ki so proti gripi že bili cepljeni oz. so stari 9 let ali več, pa prejmejo en odmerek cepiva. Cepljenje z ustreznim cepivom je potrebno vsako leto ponoviti.

Cepljenje je posebej priporočljivo za otroke, stare od 6 mesecev do 2 let, pri katerih ima lahko gripa težji potek.

Ostale bolezni, ki jih preprečujemo s cepljenjem

Meningokokni meningitis

Meningokokni meningitis povzroča bakterija, ki po okužbi s kužnimi kapljicami po zraku ali preko predmetov, vdre v možganske ovojnice in povzroči hudo vnetje.

Bolezen se začne nenadno z visoko vročino, mrzlico, glavobolom, bruhanjem, krvavitvami pod kožo in v notranjih organih in zelo hitro napreduje do šoka in odpovedi številnih organov ter se lahko konča s smrtjo. **Zaradi težke klinične slike, pogostih trajnih posledic in velike smrtnosti, je to zelo nevarno bolezen treba hitro ugotoviti in čimprej začeti z antibiotičnim zdravljenjem.**

Tudi osebe, ki so bile v tesnem stiku z bolnikom, morajo prejeti antibiotik.

Meningokokni meningitis lahko preprečujemo s cepljenjem, ki je zlasti priporočljivo za otroke s pomanjkanjem komplementa ali brez vranice. Cepljenje je smiselno tudi pred potovanjem na območja, kjer je ta bolezen zelo pogosta.

Norice

Norice so zelo pogosta otroška virusna bolezen, ki je običajno mila in mine brez posledic. Lahko se pojavijo zapleti, kot so hude okužbe kože, brazgotine, poškodba možganov in celo smrt.

Cepljenje je priporočljivo za vse otroke, starejše od 12 mesecev, ki še niso preboleli noric, še posebej pa za otroke z zdravstvenimi indikacijami in otroke, katerih družinski člani imajo bolezenska stanja z okrnjeno imunostjo.

Rotavirusne okužbe

Rotavirusi so med najpogostejšimi povzročitelji hude driske pri dojenčkih in majhnih otrocih.

S cepljenjem proti rotavirusnim okužbam lahko zelo učinkovito zaščitimo otroke pred hudo drisko, vročino in bruhanjem, povzročenimi z rotavirusi.

Cepljenje je namenjeno otrokom od 6. tedna starosti dalje, zaključeno pa mora biti (glede na izbrano cepivo) najkasneje do 24. oziroma 32. tedna starosti. Cepivo proti rotavirusnim okužbam se nakapa v usta.

Tuberkuloza

Tuberkuloza je resna nalezljiva bolezen, ki se širi s kužnimi kapljicami preko bližnjega stika z okuženo osebo.

V Sloveniji število bolnikov s tuberkulozo že vrsto let upada, pri otrocih pa je v zadnjih letih sploh ne beležimo.

Cepljenje je obvezno le za novorojenčke iz družin, ki so se v zadnjih petih letih pred rojstvom novorojenčka priselili iz držav, kjer se tuberkuloza pogosto pojavlja in za otroke, katerih matere se zdravijo zaradi tuberkuloze.

Cepljenja proti nekaterim boleznim, ki niso del rednega programa cepljenja otrok

Bolezen	Za koga je cepljenje priporočljivo	Shema cepljenja
Rotavirusne okužbe	Za otroke od 6. tedna starosti, cepljenje mora biti zaključeno (glede na izbrano cepivo) do 24. oz. 32. tedna starosti.	Dva oz. trije odmerki (glede na izbrano cepivo) z najmanj 4 tedenskimi presledki.
Norice	Za osebe od 12. meseca starosti, ki še niso prebolele noric, še posebej za osebe z zdravstvenimi indikacijami in osebe, ki imajo družinske člane z okrnjeno imunostjo.	Dva odmerka v razmaku 6 tednov ali več (ne manj kot 4 tedne).
Meningokokne okužbe	Cepivo proti meningokokom skupin A, C, W-135 in Y: za osebe od 6. tedna starosti z zdravstvenimi indikacijami ali če potujejo na območja, kjer je bolezen zelo pogosta. Cepivo proti meningokoku skupine B: za osebe, stare 2 meseca in več z zdravstvenimi indikacijami.	Cepljenje se opravi z ustreznim številom odmerkov glede na vrsto cepiva in starost otroka.

Več informacij o cepljenju lahko dobite tudi na spletnih straneh:

Nacionalni inštitut za javno zdravje

<http://www.nijz.si/cepljenje>

Svetovna zdravstvena organizacija

<http://www.who.int/immunization/en/>

KOLEDAR CEPLJENJA OTROK

NALEZLJIVE BOLEZNI, KI JIH PREPREČUJEMO S CEPLJENJEM

Prvo in drugo leto starosti

3 mesece	davica, tetanus, oslovski kašelj, Hib, otroška paraliza, hepatitis B (1. odmerek) pnevmokokne okužbe (1. odmerek)
5 mesecev	davica, tetanus, oslovski kašelj, Hib, otroška paraliza, hepatitis B (2. odmerek) pnevmokokne okužbe (2. odmerek)
11 do 18 mesecev	ošpice, mumps, rdečke (1. odmerek) davica, tetanus, oslovski kašelj, Hib, otroška paraliza, hepatitis B (3. odmerek) pnevmokokne okužbe (3. odmerek)
eno leto	klopni meningoencefalitis (3 odmerki)
6 do 23 mesecev	gripa (1 ali 2 odmerka v sezoni)

Pred vstopom v šolo

5 do 6 let	ošpice, mumps, rdečke (2. odmerek) hepatitis B* (1. in 2. odmerek)
------------	---

Po vstopu v šolo

2. razred OŠ	davica, tetanus, oslovski kašelj (5. odmerek)**
6. razred OŠ	HPV (1. in 2. odmerek)
Ob sistematskem pregledu v srednji šoli	davica, tetanus, oslovski kašelj (6. odmerek) HPV*** (3 odmerki)

* Cepljenje z monovalentnim cepivom proti hepatitisu B se opravi pri otrocih, ki so bili cepljeni s 5-valentnim cepivom proti davici, tetanusu, oslovskemu kašlju, otroški paralizi in okužbam s hemofilusom influenzae tipa b.
3. odmerek cepiva proti hepatitisu B bodo prejeli v 2. razredu OŠ v šolskem letu 2024/25

** Generacije otrok, ki trenutno obiskujejo 2. razred OŠ, prejmejo 5. odmerek, saj so bili proti davici tetanusu in oslovskemu kašlju osnovno cepljeni po stari shemi 3+1 (štirje odmerki petvalentnega cepiva).

*** Cepljenje proti HPV se opravi pri fantih na sistematskem pregledu v 1. in 3. letniku SŠ, ponovno se ponudi tudi dekletom zamudnicam.

NIJZ
Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Pripravil: Center za nalezljive bolezni
Izdal: Nacionalni inštitut za javno zdravje
Oblikovanje: Laura Tratnik Belopavlovič
Foto: Buenos Dias
Tisk: TISK ŽNIDARIČ d.o.o.
Izdaja: februar 2024